

Co się kryje za kontraktem wspólników

Spółkę cywilną kreuje umowa między jej wspólnikami, która reguluje ich wzajemne prawa i obowiązki w dążeniu do osiągnięcia przez nich celu gospodarczego.

Zawarcie umowy spółki cywilnej wpływa niewątpliwie na sytuację prawną osób trzecich, które zawierają umowy „z taką spółką”. Nie powinno bowiem ulegać wątpliwości, iż spółka cywilna nie istnieje w obrocie gospodarczym jako odrębny od jej wspólników podmiot prawa (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2003 r. sygn. akt IV CK 13/03, LEX nr 355384).

Podstawą spółki cywilnej jest umową między jej wspólnikami, regulującą co do zasady wzajemne prawa i obowiązki wspólników w dążeniu do osiągnięcia przez nich wspólnego, wyznaczonego w drodze porozumienia celu. Umowa ta nie tworzy jednak odrębnego od wspólników podmiotu prawa. Stroną umów cywilnoprawnych zawieranych „przez” spółkę cywilną są w rzeczywistości jej wspólnicy a nie spółka cywilna, która pozostaje co do zasady stosunkiem zobowiązaniowym między jej stronami.

Zawarcie umowy spółki cywilnej ma jednak swoje konsekwencje w stosunkach z osobami trzecimi, w tym przede wszystkim w powstaniu pomiędzy wspólnikami spółki cywilnej:

- odrębnego majątku wspólnego,
- stosunku przedstawicielstwa ustawowego,
- solidarnej odpowiedzialności za zobowiązania powstałe z tytułu działania pozostałych wspólników spółki cywilnej.

Majątek wspólny wspólników cywilnej stanowi rodzaj współwłasności łącznej, którego sposób funkcjonowania opisują przepisy o spółce cywilnej. Niezwykle istotną cechą takiego majątku jest fakt, iż wspólnik nie może rozporządzać samodzielnie częścią majątku wspólnego wspólników spółki, ani tym bardziej częścią poszczególnych składników tego majątku.

Majątek wspólników spółki cywilnej przysługuje niepodzielnie wszystkim jej wspólnikom.

Ustawodawca przewidział również, że w czasie trwania spółki cywilnej osobisty wierzyciel wspólnika nie może żądać zaspokojenia z jego udziału we wspólnym majątku wspólników ani z udziału w poszczególnych składnikach tego majątku. Naruszałoby to bowiem zasadę, że majątek wspólników spółki cywilnej przysługuje niepodzielnie wszystkim wspólnikom spółki cywilnej.

Zawarcie umowy spółki cywilnej powoduje, iż osoby będące stronami tej umowy stają się względem siebie przedstawicielami ustawowymi (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2000 roku, sygn. akt II CKN 298.00, LEX nr 52570).

Zgodnie bowiem z art. 866 w zw. z art. 865 § 2 kodeksu cywilnego, każdy wspólnik jest uprawniony do reprezentowania pozostałych wspólników (przepis posługuje się zwrotem „do reprezentowania spółki”) w sprawach (w czynnościach) nieprzekraczających zakresu zwykłych czynności spółki. Z uwagi na powyższe osoby trzecie w stosunku do wspólników spółki cywilnej, zawierając umowę z jednym ze wspólników spółki cywilnej działającym „w imieniu tej spółki” zawierają ją w rzeczywistości ze wszystkimi osobami połączonymi węzłem umowy spółki.

Zgodnie z powołanymi powyżej przepisami prawo do reprezentowania pozostałych wspólników wspólnicy spółki mogą ograniczać albo rozszerzać. Dlatego w interesie osoby trzeciej, jak i w interesie wspólnika spółki cywilnej działającego w imieniu pozostałych wspólników jest potwierdzenie zakresu posiadanego umocowania do reprezentacji wszystkich wspólników poprzez chociażby przedłożenie postanowień umowy spółki dotyczących zakresu wzajemnej reprezentacji wspólników w spółce. W samej umowie zawieranej ze wspólnikami spółki cywilnej warto wymienić wszystkich wspólników tej spółki oraz wskazać osobę, która jako przedstawiciel pozostałych wspólników podpisuje się w swoim, jak i w ich imieniu. Ułatwi to ustalenie składu osób odpowiedzialnych za należyte wykonanie przyjętego przez „spółkę” zobowiązania.

Kolejną cechą charakterystyczną dla stosunku spółki cywilnej jest solidarna (mająca swoje źródło w ustawie) odpowiedzialność wspólników cywilnej za zobowiązania względem osób trzecich powstałe w ramach trwającego stosunku spółki. Niewątpliwie bowiem wspólnicy spółki cywilnej odpowiadają solidarnie za zobowiązania zaciągnięte przez pozostałych wspólników w ramach stosunku spółki w okresie, gdy należeli oni do kręgu wspólników spółki cywilnej. Przez zaciągnięcie albo powstanie zobowiązania nie należy natomiast zawsze rozumieć zawarcia umowy (por. wyrok Sąd Najwyższego z dnia 24 września 2008 r. sygn. akt II CNP 49/08, LEX nr 512041).

W związku z solidarną odpowiedzialnością wspólników i brakiem odrębnej podmiotowości spółki cywilnej, osoba, która zamierza wyegzekwować swoje roszczenie od „spółki cywilnej” winna skierować pozew przeciwko wspólnikom tej spółki. Podanie, jako pozwanego samej spółki cywilnej, naraża powoda na odrzucenie takiego pozwu przez sąd rozpoznający sprawę. Solidarna odpowiedzialność wspólników charakteryzuje się również tym, że powód ma prawo wyboru osoby wspólnika, od którego będzie żądał wykonania całego zobowiązania ciążącego na wspólnikach spółki cywilnej.

Może on bowiem dochodzić swojego roszczenia od jednego, kilku albo od wszystkich wspólników spółki cywilnej. Z punktu widzenia efektywności prowadzonego postępowania cywilnego należałoby niewątpliwie prowadzić postępowanie przeciwko wszystkim wspólnikom spółki, albowiem większa będzie szansa, że powód uzyska pełne zaspokojenie swoich roszczeń.

Dochodząc zatem swoich roszczeń przeciwko spółce cywilnej należy wytoczyć pozew przeciwko wszystkim osobom, które były współnikami spółki podczas zaciągnięcia „przez” spółkę cywilną zobowiązania. Proszę bowiem mieć na uwadze, że aby prowadzić egzekucję z majątku wspólnego współników spółki cywilnej należy uzyskać tytuł wykonawczy (orzeczenie sądu z klauzulą wykonalności) przeciwko wszystkim współnikom spółki cywilnej.

Autor: Mateusz Oskroba, prawnik, Kancelaria Prawna Piszcz i Wspólnicy